נעקרו אין נפגמו ונגממו לא. הוי אומר מצי למתני מהכא לגמרי דקתני במקדש ולא במדינה חוטין הפנימיות שנפגמו ונגממו ולמתני מדיוקא דריש"ת דמוכח דלא"ג דבמילי דעלמא הוי מוס ואפ"ה בנפנימיות לא הוי מוס:

השתא מיפרק לא פרקינן עילוי' בו'. ות"ת להאי שנויא קתני דנפיק מוס עובר מק"ו פסח ועוד מאי להאי ויל"ל דקסבר השתא דלאי לא כתיב פסח ועוד [ב] קתרצינן מכל מוס לא מוס עובר והוה למיגע פסח ועוד [ג] ממעטינן נמי ממום לא מומין שנפגמו: **לרבות** בי' דבר שנלקח ביד. נפרק קמא דקדושין (דף כח:) מפרש מסוס דדרים ביבוי ומיעוטי ולקמת ביבה מלא מיעט ומעט ומת בזמנו מזל וביבה מאי רבי רבי כל מילי מאי מיעט מיעט סס ותימה דמולקמת מרבינן כל דבר הנלקח ביד ומס סס לא מקרי נלקח ביד למה לי ביבה ומיעט וביבה מלמון ולקמת למוד לא מתרבי מלא דבר הנלקח ביד וי"ל דמלמון ולקמת לא דרים מלא הכי קתני לרבות כל דבר הנלקח ביד מסוס דדרשינן ביבוי ומיעוטי: **באן** לשחוט כאן לפסול. מדפסיל כהן משמע להו מוס דלוריימת ומשמ האי לאין שוחטין מסוס לאין ניכר יפה וגזרינן מטו מומין שנפסלו אי נמי האי דמפסיל כהן מסוס לאינו סוס נזרעו של אהרן ד"ג מוס עובר הוא וצריכא שלא יפסל אפילו לפי שעה מסוס דכתיב [וזבח] אל משפחתו דלרבי' נקטינן (שם) [ו]למותר שנמשפחתו: **כדי** שינשל מן החי וימות. וכבמלא מקדש (ו) וימות נב"ד כדקתני נפ"ק דעירובין (דף ו.) וכן לטרפה ומשמע דאתרוייהו קאי מלרה ונגולגולת מי מלא ד"ה אמו למימר דשיעורו מה] כמלא מקדש קוי טפי מכדי שינטל מן החי וימות מס לדילהו וכיבו מס נמי דמפרש לא קאי וכן לטרפה מגולגולת מלא פריך ברים אלו טריפות (מולין דף מב:) והאיכא (ד) ע) כמה מסרון בגולגולת כדפריך מאחרון בשלרה מסוס דבשלרה קרוס הוי טריפה בלא דבשלרה מסרון בגולגולת מלרה ומסרון בשלרה מסוס דבשלרה קרוס הוי טריפה בלא דבשלרה מסרון בגולגולת מלרה (מולין דף מב:) ומסרון בגולגולת מ

כמלא נקב של עול. שעושין בו נקב ותוקעין בו יתד לקשור לשועת העול. תלמוד מקדח הוי כמלא חיכא דין ב"ש ודין ב"ה: **חיסחס.** רב תחליפא: **וא"ל רב חסדא שמא מקדח.** ב"ש בגרוגרת מקדח וחיסומו שניהן לשחר שעשה החור מלדדין את המקדח ונוטל מלידי הנקב [י] ומרחיבין את הנקב כדי שיכנס מקדח ויוצא בריוח והיינו חיסוס שנוטל מה שחיסס ופותח את הנקב והיינו מניח ליכנס המקדח ברוחב ומקדח וחיסומו הוי יותר מכלום: **א"ל רב תחליפא.** לרב חסדא לא תימא שמא מלא מקדח ולמי שמא לפני רבן גמליאל ביבנה שאמר משום רבן גמליאל הזקן כל [יא]ישאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחורים [יב] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו כלי חרס בתוכו תלה רחמנא אית ליה תוך ליה ליה תוך לא איטמי ליה א"ר יצחק בר אבין הכי קאמר כל שאין לו תוך בכלי חרס כנגדו בכלי שטף אין לו אחורים [יב] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו למה לי למיתלייה בכלי חרס נימא כל שאין לו תוך בכלי שטף אין לו אחורים [יב] לחליקה הא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו [יג] לא נטמא תוכו לא נטמא גבו אף כלי שטף נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו אלא כלי שטף מי גלי ביה רחמנא תוכו [יד] אי בטומאה דאורייתא ה"נ [טו] הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [טז] דתנן [יז]כלי שנטמא אחוריו במשקין טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא [יח]דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן בטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [יט] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי [כ] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [כא]דשך בעינן [כב]מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [כג] חרס נמי [כד] אין מדרס [כה]בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [כו] נמי מכשלע הניחא לרבי מאיר [כז] אלא לרבנן מאי איכא למימר [כח] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [כט] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [ל] כמקדח גדול סלע סתם [לא] זוטרא ממקדח סתם. **מתני'** [לב]הרי של עין שניקב שנפגם שנסדק [לג]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [לד] (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונבנם בשחור [לה] שחור נכנם בלבן אינו מום [לו]: **גמ'** מאי **צריך** אתה [לז]לתלות בחזקה שהוא אבי עקש. פירוש צריך אתה לטרוח כדי לייצב הדבר שאין נשבשה מכח קושיא כי נרוך לי שכך אמר שמואל כמו עדות מזקיק אני עקש עקש היה לשון דבריו מיושב [לח] ומתרץ ליה בסמוך: **בנגדו** בבלי שטף בו'. בבלי עץ טופל לשון זה דכתיב בהו [וכבל] כלי עץ ישטף במים כדפירש בקונטרס ומקיזו ומלינו למימר נמי דלכלי מתכות כמו כן מיקרו כלי שטף משום **חדרי** הוא בכלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו. על כרחו לטעמא אחרינא קאמר דלא נפקא מינה מידי למלתא אחריתי וקשה מכלן לגיל"ם דרבינו שמואל דשבת (דף טז.) דממעט לכלי חרס אין מטמאין מגזייהו כלל ופסק"ק לחולין (דף כל.) דלמרי דאיר כלי חרס טמא [מ] [וגבו טהור] היינו דלא [מא] מקבל טומאה מגבו אבל מטמא אחרים מגבו דכתיבי בתורת כהנים מרובה מדא דטמא ממדא ליטמא שטמא אחרים מטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו למה לי למיתלייה בכלי חרס נימא כל שאין לו תוך בכלי שטף אין לו אחורים [מב] לחליקה הא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו אף כלי שטף נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו [מג] אי בטומאה דאורייתא ה"נ הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [מד] דתנן [מה]כלי שנטמא אחוריו במשקין טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא [מו]דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן בטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [מז] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי [מח] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [מט]דשך בעינן [נ]מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [נא] חרס נמי [נב] אין מדרס [נג]בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [נד] נמי מכשלע הניחא לרבי מאיר [נה] אלא לרבנן מאי איכא למימר [נו] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [נז] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [נח] כמקדח גדול סלע סתם [נט] זוטרא ממקדח סתם. **מתני'** [ס]הרי של עין שניקב שנפגם שנסדק [סא]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [סב] (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא (ו) ונבנם בשחור (ז) שחור נכנם בלבן אינו מום [סג]: **גמ'** מאי

דמדאורייתא אין לוכלין ומשקין מטמאין כלי. בפ"ק דפסחים (דף יח.): **משום משקה זב וזבה.** כגון רוקו וזובו [סד] דסוי מב טומאה ומטמא כלי מדאורייתא לאפי' מדם טהרה (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שטף הנטמא במשקין (ג) [סה]: **דכלי חרס.** דלוריית דמם נטמא גבו לא נטמא תוכו: **ונא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שטף משום דעבדו רבנן היכירא להקל בטומאת משקין כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים אלו מולין). ומי קאמי אמאי לא גזור בכלי חרס טומאת משקין לאחוריו תריץ משום דמסתם ליכא למיגזר משום משקה (ד) [סו] דהא אפי' נגעו משקה זב וזבה מאחוריו לא מקבלי טומאה אלא מתוכו ומי משום דמסתם [סז] וכלי חרס אמר יגע בו הזב וגו' ההוא מפורש (ה) (במסכת נדה) (דף מב) דכתיב מיטמאי [סח] דאיזהו מגעו שהוא ככולו הוי לומר זה היסט: **ואין לו תוך כלי שטף אין לו אחורים כר קבולי טומאה הוא.** דאיטרוך רבנן למיגזר בהו משקין ועוד [סט] דאמרן לעיל מי בטומאה דאורייתא ה"ג לא אילטרוך למשמעינן דאין לו אחורייס לחליקה: **דומיא דשק בעינן.** דכתיב (ויקרא יא) מכל כלי עץ אי עור או שק אי שק אי כלי עץ לשק: **אלא וריקן.** דיש לו בית קיבול: **כהנך דחזו למדרסות.** כגון כסא וספסל דמקבלי טומאה ע"י מדרס: **ה"מ כלי חרס נמי.** נגזור טומאה באין לו תוך כהנך דחזו למדרסות: [ע] **אין מדרס בכלי חרס.** [עא] שיכבר אם לדם יושב עליו: **רב פפא אמר.** הא דאמרת [ס:] עשית ב"ש וב"ה אחד לגמ פירכא היא (ע) : **דמקדח גדול שנינו.** במשנה דמאוד הטעוי בידי אדם דמקדח גדול [ע] דהוי כסלע נירונית אבל מקדח סתם בציר מסלע וב"ש במקדח סתם קאמרי: **באיזה מקדח אמרו.** ב"ש בגרוגרת שהוא כמלא מקדח כקטן של רופאים שקולרין בו את הרחם לתקן את המכה: **אניחא לר"מ כו' ואפי' לר"מ מי ניחא.** אם כן דשיעורא דב"ש זוטר הוא ליה מקולי ב"ש דהיינו קולא דשיעורא זוטא כי האי פרחה לה [עא] טומאת גולגולת: **ואנן שיש תנן.** בעדיות (פ"ה משנה ו) שסתם דבריס מקולי ב"ש אב לא תנן: **סלע נירונית שנינו.** דהוי כמקדח גדול אבל כסלע [עב] דקאמרי ב"ה זוטר אפי' ממקדח קטן של רופאים הלכך אפי' לר"מ שיעורא דב"ש נפיס: **מתני' הרי בעינו דק.** כלומר הרי שיש בעינו דק טיל"ק: **שנוי.** מפרש בגמ' [ע"ג]: **תלזון.** מולי היא שקורין לימו"ן: **נחש.** מפרש בגמרא [סס]: **ועצב** [עג]. מיי"ל: **לכן הפוסק בסירא.** סילא היינו שורא שניע שמור הוא שקורין פרוגיל"ש שמסס מרלית העין בתה. ומס חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורא ונכנס בשחור הוי חוט: **שחור ונכנס בלבן.** מס חוט [ו] השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירא ונכנס בלבן: **אינו מום.** שמין מומין בלבן שהלבן אין קרוי עין אלא השחור: **גמ'** מאי

הגהות הב"ח

(א) בשבשנה בשמור ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן: (ב) רש"י ד"ה אין לו וכו' אבל שם נטמא תוכו נטמא גבו ונטמא גבו נטמא תוכו: (ג) ד"ה הלכך וכו' בשמקין כטומאה דלכל מרם כל"ל והל"ק: (ד) ד"ה ולא שויוה וכו' משום משקה זב וזבה להא אפי' נגעו: (ה) ד"ה כל כפף הל"ק עם ד"ה המקדח וכו' גזול הוא לכאי: (ו) ד"ה שחור וכו' שם חוט של שחור יוצא מן השחור שבעין ופוסק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אין מדרס בכלי חרס שישבר. וכ"כ רש"י עירובין קד ע"ב ושבת פד ע"ב ופ"ו ע"ב:

לעזי רש"י

מנש"ו (אנש"א). אוזן, ידית (של כלי).
טייל"א. קרום על העין שמצמצם את הראייה.
לימו"ן [ליימ"ן]. מחלה בעין.
מיי"ל [מייל"א]. כתם בעין.
פרוגיל"א. אישון (של עין).

מוסף רש"י

כלי שנטמא אחוריו. כלי עץ או של מתכת קלמר, שמטמאין מגגן (חגיגה כב:) בכלי שטף קלמר, לפיכך כלי חרס אין מטמאין מגגן לפיכך בטומאה לטוריית (ברכות נב:). במשקין. אין לך משקה שאינו לשמין לטומאה, שאף מס נגע בזב עשאוהו לטוריית מהילה (שם). אחוריו טמאין. מע"פ שאין מדס וכלים מקבלין טומאה מן התורה אלא מפי הסופרים, גזרו חכמים שיהו משקין מטמאין כלים מפני שמלינו משקה שהוא לא טומאה לטומאה לעצמה מדס וכלים מן התורה, כגון זוחו של זב וזוחו ומימי רגליו, גזרו על כל המשקין טמאין שיטמאו כלים (שם. וכנ"ל חגיגה כב:) הלכך טומל וטומאה זו מדברי סופרים אחוריו טמאים, ושאר משמיעין שפי טהורים, דעבדו רבנן היכי להודיע טומאה זו מדבריהס ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים, כך היא מפורשת במסכת נדה פ"ק (חגיגה שם וכנ"ל ברכות נב:). **אגנו.** שפתו הכפולה לגד חוץ ולפנים לתוכים (שם ושם). **אזנו.** כגון אוזן הכתבים (שם ושם). **וידיו.** כלי שיש לו יד כמו מחבת (שם ושם). **נטמא תוכו.** לפיכך בטומאה דלרבנן, כולו טמא (חגיגה שם). **אין מדרס בכלי חרס.** שאם ישב עליו הזב ולא נגע בחוריו טהור ואינו מטמא משום מדרס (שבת פד).

רבינו גרשום

אישתיק. רב תחליפא: בתר הכי אמר שמא האי כמלא מקדח גדול דקתני הכא דהוי סלע במקדח וחיסומו שנינו. באותו מקדח שנוקבין בו את החביות שהוא דק מלמטה ועב מלמעלה שאותו עב סותם את הנקב והיינו וחיסומו והיינו כמלא מקדח נכנס ויוצא ותפשוט מיהא דבעיא דרבי אושעיא ואותו כמלא מקדח דב"ש דגלגלת דזוטר הוי מכסלע. וב"ה אמרי כדי שינטל מן החי היינו כסלע והכי איכא בינייהו: אמר לו רב תחליפא. יפה תירצתה וצריך אתה להתלות עליה על תירוץ זה כמו שאנו סומכים על עדותו של חזקיה אבי עקש. כלומר שמה שאמרת הוא עיקר כאותו עדות שאין לו תוך בכלי חרס. שאין לו בית קיבול אין לו אחורים לחליקה. כלומר שאין חולק עליונו מתחתונו: אלא כשנטמא תוכו נטמא צד אחד נטמא צד השני: כלי חרס כי אין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא טומאה בדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ליה לה תוך לא איטמי כלל: כנגדו בכלי שטף. בשאין לו תוך אין לו אחוריים לחליקה: כלי שטף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו טהרה כדכתיב ומורק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו תלה רחמנא דאי איטמי תוכו נטמא כולו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא ביה תוכו לית ליה לחליקה: אי בטומאה דאורייתא. כגון זב ומת הכי נמי דלית ליה לחליקה: הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן וכדתנן כלי שטף שניטמאו אחוריו. שוליו: ורבנן הוא דגזור. דמשקין הבאין מחמת שרץ דמטמי גזירה משום משקה זב דהוי כמלא נקב של עול. שעושין בו נקב ותוקעין בו יתד לקשור לשועת העול. תלמוד מקדח הוי כמלא חיכא דין ב"ש ודין ב"ה: **חיסחס.** רב תחליפא: **וא"ל רב חסדא שמא מקדח.** ב"ש בגרוגרת מקדח וחיסומו שניהן לשחר שעשה החור מלדדין את המקדח ונוטל מלידי הנקב [י] ומרחיבין את הנקב כדי שיכנס מקדח ויוצא בריוח והיינו חיסוס שנוטל מה שחיסס ופותח את הנקב והיינו מניח ליכנס המקדח ברוחב ומקדח וחיסומו הוי יותר מכלום: **א"ל רב תחליפא.** לרב חסדא לא תימא שמא מלא מקדח ולמי שמא לפני רבן גמליאל ביבנה שאמר משום רבן גמליאל הזקן כל [יא]ישאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחורים [יב] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו כלי חרס בתוכו תלה רחמנא אית ליה תוך ליה ליה תוך לא איטמי ליה א"ר יצחק בר אבין הכי קאמר כל שאין לו תוך בכלי חרס כנגדו בכלי שטף אין לו אחורים [יב] לחליקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו למה לי למיתלייה בכלי חרס נימא כל שאין לו תוך בכלי שטף אין לו אחורים [יב] לחליקה הא קמ"ל דיש לו תוך הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו [יג] לא נטמא תוכו לא נטמא גבו אף כלי שטף נטמא תוכו נטמא גבו לא נטמא תוכו לא נטמא גבו בשלמא כלי חרס גלי ביה רחמנא תוכו [יד] אי בטומאה דאורייתא ה"נ [טו] הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [טז] דתנן [יז]כלי שנטמא אחוריו במשקין טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא [יח]דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן בטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו [יט] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי [כ] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא [כא]דשך בעינן [כב]מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי [כג] חרס נמי [כד] אין מדרס [כה]בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא [כו] נמי מכשלע הניחא לרבי מאיר [כז] אלא לרבנן מאי איכא למימר [כח] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה [כט] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו [ל] כמקדח גדול סלע סתם [לא] זוטרא ממקדח סתם. **מתני'** [לב]הרי של עין שניקב שנפגם שנסדק [לג]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש [לד] (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונבנם בשחור [לה] שחור נכנם בלבן אינו מום [לו]: **גמ'** מאי

דמדאורייתא אין לוכלין ומשקין מטמאין כלי. בפ"ק דפסחים (דף יח.): **משום משקה זב וזבה.** כגון רוקו וזובו [סד] דסוי מב טומאה ומטמא כלי מדאורייתא לאפי' מדם טהרה (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו': **הלכך שויוה רבנן.** לכלי שטף הנטמא במשקין (ג) [סה]: **דכלי חרס.** דלוריית דמם נטמא גבו לא נטמא תוכו: **ונא שויוה רבנן כטומאה דאורייתא דנפשיה.** דכלי שטף משום דעבדו רבנן היכירא להקל בטומאת משקין כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים אלו מולין). ומי קאמי אמאי לא גזור בכלי חרס טומאת משקין לאחוריו תריץ משום דמסתם ליכא למיגזר משום משקה (ד) [סו] דהא אפי' נגעו משקה זב וזבה מאחוריו לא מקבלי טומאה אלא מתוכו ומי משום דמסתם [סז] וכלי חרס אמר יגע בו הזב וגו' ההוא מפורש (ה) (במסכת נדה) (דף מב) דכתיב מיטמאי [סח] דאיזהו מגעו שהוא ככולו הוי לומר זה היסט: **ואין לו תוך כלי שטף אין לו אחורים כר קבולי טומאה הוא.** דאיטרוך רבנן למיגזר בהו משקין ועוד [סט] דאמרן לעיל מי בטומאה דאורייתא ה"ג לא אילטרוך למשמעינן דאין לו אחורייס לחליקה: **דומיא דשק בעינן.** דכתיב (ויקרא יא) מכל כלי עץ אי עור או שק אי שק אי כלי עץ לשק: **אלא וריקן.** דיש לו בית קיבול: **כהנך דחזו למדרסות.** כגון כסא וספסל דמקבלי טומאה ע"י מדרס: **ה"מ כלי חרס נמי.** נגזור טומאה באין לו תוך כהנך דחזו למדרסות: [ע] **אין מדרס בכלי חרס.** [עא] שיכבר אם לדם יושב עליו: **רב פפא אמר.** הא דאמרת [ס:] עשית ב"ש וב"ה אחד לגמ פירכא היא (ע) : **דמקדח גדול שנינו.** במשנה דמאוד הטעוי בידי אדם דמקדח גדול [ע] דהוי כסלע נירונית אבל מקדח סתם בציר מסלע וב"ש במקדח סתם קאמרי: **באיזה מקדח אמרו.** ב"ש בגרוגרת שהוא כמלא מקדח כקטן של רופאים שקולרין בו את הרחם לתקן את המכה: **אניחא לר"מ כו' ואפי' לר"מ מי ניחא.** אם כן דשיעורא דב"ש זוטר הוא ליה מקולי ב"ש דהיינו קולא דשיעורא זוטא כי האי פרחה לה [עא] טומאת גולגולת: **ואנן שיש תנן.** בעדיות (פ"ה משנה ו) שסתם דבריס מקולי ב"ש אב לא תנן: **סלע נירונית שנינו.** דהוי כמקדח גדול אבל כסלע [עב] דקאמרי ב"ה זוטר אפי' ממקדח קטן של רופאים הלכך אפי' לר"מ שיעורא דב"ש נפיס: **מתני' הרי בעינו דק.** כלומר הרי שיש בעינו דק טיל"ק: **שנוי.** מפרש בגמ' [ע"ג]: **תלזון.** מולי היא שקורין לימו"ן: **נחש.** מפרש בגמרא [סס]: **ועצב** [עג]. מיי"ל: **לכן הפוסק בסירא.** סילא היינו שורא שניע שמור הוא שקורין פרוגיל"ש שמסס מרלית העין בתה. ומס חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורא ונכנס בשחור הוי חוט: **שחור ונכנס בלבן.** מס חוט [ו] השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירא ונכנס בלבן: **אינו מום.** שמין מומין בלבן שהלבן אין קרוי עין אלא השחור:

שיטה מקובצת

[א] תיבת רב חסדא נמחק: [ב] שנינו א"ל ומתיבת רב תחליפא עד עליה בס"א אינו: [ג] וחיסומו וצריך אתה להתלות: [ד] אחורים לחלוקה: [ה] לחלוקה הא: [ו] תי' לא נמחק נטמא גבו לא נטמא תוכו אף [בכלי שטף נטמא תוכו נטמא] גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו תיבת לא נמחק: [ז] עבדו היכירא כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה וקדשים: [ח] תוך מידע ידיע: [ט] הכי כלי חרס: [י] תיב' נמי נמחק: [יא] לר"מ דאמר בקטן של רופאים שנינו אלא לרבנן דאמרי בגדול של לשכה שנינו מאי: [יב] לשכה ס"א הא ניחא לר"מ אלא לרבנן מאי איכא למימר ואפי' לר"מ כו': [יג] שנינו סלע נירונית הוי כמקדח: [יד] סתם זוטר אפי' ממקדח: [טו] ריס של: [טז] מום שאין מום בלובן: [יז] הנקב ומרחיבו כדי שיכנס מקדח ויצא בריוח: [יח] היה שם תלמיד: [יט] נטמא תוכו נטמא גבו: [כ] אחוריים לחלוקה ולקמן: [כא] אורגו היינו שפתו: [כב] לאחוריו לאחתו בו הס"ד: [כג] וזובו ומימי רגליו דהוי אב הטומאה ומטמאים כלי: [כד] במשקין כטומאה דכלי והד"א: [כה] משקה זב וזבה דהא אפי' כר' וזבה באחוריו לא כר': [כו] משתעי קרא דאיזהו: [כז] דעוד דאמרת לעיל אי כו' ה"נ דלא אצטריך: [כח] חרס ודנשבר אם: [כט] גדול הוא דהוי: [ל] לה טומאה מגלגולת הס"ד: [לא] כסלע סתם דקאמרי: [לב] מפרש בגמרא מאי: [לג] מרושב ומתרצינן ליה: [לד] דלא יקבל טומאה: [לה] טומאה ולא עדיפא מגב דאין לומר: [לו] עסקינן דאפי' יש בו יד כדאמר בפ' אמר ר' עקיבא מי לא עסקינן דיחדינהו: [לז] דיד לתנור:

רבינו גרשום (המשך)

מדאורייתא הלכך כיון דאיטמו במשקין דרבנן דהאי כלי שטף שוויוה רבנן כטומאה דכלי חרס דיש לו חלוקה ולא שוויוה כטומאה דאורייתא כלומר דאין לו חלוקה לכלי שטף מן התורה בין יש לו תוך בין אין לו תוך ולהכי שוויוה רבנן ככלי חרס דנטמא גבו לא ניטמא תוכו משום היכירא כי היכי דלא לשרוף עליה תרומה וקדשים: אי הכי אין לו תוך. לכלי שטף ליעביד ביה היכירא שום חלוק כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים. לא צריך דכיון דעבדו היכירא חלוקה ביש לו תוך בטומאה דרבנן מידע ידעי דכי אין לו תוך ונטמא במשקין דרבנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים דהשתא כי יש לו תוך אין שורפין כ"ש בשאין לו תוך: ואי אין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קיבולי טומאה הוא בתמיהא כדקאמר בטומאה דאורייתא הכי נמי: והא דומיא דשק בעינן. והא כיון דאין לו תוך אינו מטלטל מלא וריקן. בהנך כלי שטף דחזו למדרסות לישיבה מקבל טומאה דאורייתא דאע"ג דלית בהו תוך כדאמרינן במסכת שבת בפ' אמר ר' עקיבא כגון דיחדינהו לאשתו נדה: אי הכי כלי חרש נמי. כי אין לו תוך אמאי אינו מטמא לדעתיה דר' יצחק בר אבין וקאמר משום דאין מדרס בכלי חרש מפרש לתנור:

שיטה מקובצת (המשך)

[מ] ריש שבת. [מא] ולא קבל טומאה: [מב] סתם נמי מטמא אחרים: [מג] ה"נ הכא במאי עסקינן בטומאת משקין דרבנן [מד] דתנן כלי שנטמא אחוריו במשקין טמאין תוכו אגנו אזנו וידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא: [מה] דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור משום משקה זב וזבה הלכך שויוה רבנן כטומאה דכלי חרס ולא שויוה רבנן בטומאה דאורייתא דנפשיה עבדו: [מו] רבנן היכירא כי היכי דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים אי הכי אין לו תוך נמי: [מז] ידיע דאין לו תוך דרבנן ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא דומיא דשק בעינן: [מח] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן בהנך דחזו למדרסות אי הכי חרס נמי: [מט] אין מדרס בכלי חרס רב פפא אמר מקדח גדול שנינו מכלל דמקדח סתם זוטרא: [נ] נמי מכשלע הניחא לרבי מאיר: [נא] אלא לרבנן מאי איכא למימר: [נב] דתנן באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי רבי מאיר וחכ"א בגדול של לשכה: [נג] ולרבי מאיר מי ניחא הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ואנן דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב נחמן סלע נירונית שנינו: [נד] כמקדח גדול סלע סתם: [נה] זוטרא ממקדח סתם. **מתני'** [נו]הרי של עין שניקב שנפגם שנסדק [נז]הרי בעינו דק תבלול חלזון נחש (עצב) איזהו תבלול לבן הפוסק בסירא ונבנם בשחור (ז) שחור נכנם בלבן אינו מום [נח]: **גמ'** מאי

בסירא: [ס] ונבנם בשחור: [סא] שחור נכנם בלבן אינו מום: [סב] נחש: [סג] ל"ל דתניא, [סד] ברכות נב. מגיגה כב: נדה ז: כלים פכ"ח מ"א, [סה] שבת פו: קנב: מגיגה טו: [ממחות לו:], [סו] שבת פד., [סז] ה"ג שבת פד. [סח] נדה מב. [סט] ל"ל דתניא, [ע] ברכות נב. מגיגה כב: נדה ז: כלים פכ"ח מ"א, [עא] ב"ק ב: [עב] ל"ל דתניא, [עג] ב"ק ב: [עד] ל"ל דתניא, [עה] ב"ק ב: [עו] ל"ל דתניא, [עז] ב"ק ב: [עח] ל"ל דתניא, [עט] ב"ק ב: [פ] ל"ל דתניא, [פא] ב"ק ב: [פב] ל"ל דתניא, [פג] ב"ק ב: [פד] ל"ל דתניא, [פה] ב"ק ב: [פו] ל"ל דתניא, [פז] ב"ק ב: [פח] ל"ל דתניא, [פט] ב"ק ב: [צ] ל"ל דתניא, [צא] ב"ק ב: [צב] ל"ל דתניא, [צג] ב"ק ב: [צד] ל"ל דתניא, [צה] ב"ק ב: [צו] ל"ל דתניא, [צז] ב"ק ב: [צח] ל"ל דתניא, [צט] ב"ק ב: [ק] ל"ל דתניא, [קא] ב"ק ב: [קב] ל"ל דתניא, [קג] ב"ק ב: [קד] ל"ל דתניא, [קה] ב"ק ב: [קו] ל"ל דתניא, [קז] ב"ק ב: [קח] ל"ל דתניא, [קט] ב"ק ב: [קי] ל"ל דתניא, [קיא] ב"ק ב: [קיב] ל"ל דתניא, [קיג] ב"ק ב: [קיד] ל"ל דתניא, [קטו] ב"ק ב: [קטז] ל"ל דתניא, [קיז] ב"ק ב: [קיח] ל"ל דתניא, [קיט] ב"ק ב: [קכ] ל"ל דתניא, [קכא] ב"ק ב: [קכב] ל"ל דתניא, [קכג] ב"ק ב: [קכד] ל"ל דתניא, [קכה] ב"ק ב: [קכו] ל"ל דתניא, [קכז] ב"ק ב: [קכח] ל"ל דתניא, [קכט] ב"ק ב: [קל] ל"ל דתניא, [קלא] ב"ק ב: [קלב] ל"ל דתניא, [קלג] ב"ק ב: [קלד] ל"ל דתניא, [קלה] ב"ק ב: [קלו] ל"ל דתניא, [קלז] ב"ק ב: [קלח] ל"ל דתניא, [קלט] ב"ק ב: [קמ] ל"ל דתניא, [קמא] ב"ק ב: [קמב] ל"ל דתניא, [קמג] ב"ק ב: [קמד] ל"ל דתניא, [קמה] ב"ק ב: [קמו] ל"ל דתניא, [קמז] ב"ק ב: [קמח] ל"ל דתניא, [קמט] ב"ק ב: [קנ] ל"ל דתניא, [קנא] ב"ק ב: [קנב] ל"ל דתניא, [קנג] ב"ק ב: [קנד] ל"ל דתניא, [קנה] ב"ק ב: [קנו] ל"ל דתניא, [קנז] ב"ק ב: [קנח] ל"ל דתניא, [קנט] ב"ק ב: [קס] ל"ל דתניא, [קסא] ב"ק ב: [קסב] ל"ל דתניא, [קסג] ב"ק ב: [קסד] ל"ל דתניא, [קסה] ב"ק ב: [קסו] ל"ל דתניא, [קסז] ב"ק ב: [קסח] ל"ל דתניא, [קסט] ב"ק ב: [קע] ל"ל דתניא, [קעא] ב"ק ב: [קעב] ל"ל דתניא, [קעג] ב"ק ב: [קעד] ל"ל דתניא, [קעה] ב"ק ב: [קעו] ל"ל דתניא, [קעז] ב"ק ב: [קעח] ל"ל דתניא, [קעט] ב"ק ב: [קפ] ל"ל דתניא, [קפא] ב"ק ב: [קפב] ל"ל דתניא, [קפג] ב"ק ב: [קפד] ל"ל דתניא, [קפה] ב"ק ב: [קפו] ל"ל דתניא, [קפז] ב"ק ב: [קפח] ל"ל דתניא, [קפט] ב"ק ב: [קצ] ל"ל דתניא, [קצא] ב"ק ב: [קצב] ל"ל דתניא, [קצג] ב"ק ב: [קצד] ל"ל דתניא, [קצה] ב"ק ב: [קצו] ל"ל דתניא, [קצז] ב"ק ב: [קצח] ל"ל דתניא, [קצט] ב"ק ב: [ר] ל"ל דתניא, [רא] ב"ק ב: [רב] ל"ל דתניא, [רג] ב"ק ב: [רד] ל"ל דתניא, [רה] ב"ק ב: [רו] ל"ל דתניא, [רז] ב"ק ב: [רח] ל"ל דתניא, [רט] ב"ק ב: [רי] ל"ל דתניא, [ריא] ב"ק ב: [ריב] ל"ל דתניא, [ריג] ב"ק ב: [ריד] ל"ל דתניא, [רטו] ב"ק ב: [רטז] ל"ל דתניא, [ריז] ב"ק ב: [ריח] ל"ל דתניא, [ריט] ב"ק ב: [רכ] ל"ל דתניא, [רכא] ב"ק ב: [רכב] ל"ל דתניא, [רכג] ב"ק ב: [רכד] ל"ל דתניא, [רכה] ב"ק ב: [רכו] ל"ל דתניא, [רכז] ב"ק ב: [רכח] ל"ל דתניא, [רכט] ב"ק ב: [רל] ל"ל דתניא, [רלא] ב"ק ב: [רלב] ל"ל דתניא, [רלג] ב"ק ב: [רלד] ל"ל דתניא, [רלה] ב"ק ב: [רלו] ל"ל דתניא, [רלז] ב"ק ב: [רלח] ל"ל דתניא, [רלט] ב"ק ב: [רמ] ל"ל דתניא, [רמא] ב"ק ב: [רמב] ל"ל דתניא, [רמג] ב"ק ב: [רמד] ל"ל דתניא, [רמה] ב"ק ב: [רמו] ל"ל דתניא, [רמז] ב"ק ב: [רמח] ל"ל דתניא, [רמט] ב"ק ב: [רנ] ל"ל דתניא, [רנא] ב"ק ב: [רנב] ל"ל דתניא, [רנג] ב"ק ב: [רנד] ל"ל דתניא, [רנה] ב"ק ב: [רנו] ל"ל דתניא, [רנז] ב"ק ב: [רנח] ל"ל דתניא, [רנט] ב"ק ב: [רס] ל"ל דתניא, [רסא] ב"ק ב: [רסב] ל"ל דתניא, [רסג] ב"ק ב: [רסד] ל"ל דתניא, [רסה] ב"ק ב: [רסו] ל"ל דתניא, [רסז] ב"ק ב: [רסח] ל"ל דתניא, [רסט] ב"ק ב: [רע] ל"ל דתניא, [רעא] ב"ק ב: [רעב] ל"ל דתניא, [רעג] ב"ק ב: [רעד] ל"ל דתניא, [רעה] ב"ק ב: [רעו] ל"ל דתניא, [רעז] ב"ק ב: [רעח] ל"ל דתניא, [רעט] ב"ק ב: [רפ] ל"ל דתניא, [רפא] ב"ק ב: [רפב] ל"ל דתניא, [רפג] ב"ק ב: [רפד] ל"ל דתניא, [רפה] ב

וסימניך ברקא. משמע להו׳ מום קבוע ותימה דבפ׳ מי שמחזו (גיטין סט.) יש רפואות [1] לברקע ובפרק המוליך יין (שבת עח.) נמי אמרי כוחלין לברקותי וי״ל דהתם מיירי בממשמשין ובלין קודם שנקבעו וכן נמי [2] [לקמן] לתרץ מקושיא מחבירתה דהתם **פורח ברח דעינא.** שורה מיכוסה של עין היינו [3] בת עין המכסה את העין: **דק משוקע.** דק המשקע את העין הרי זה מום: **הא בשחור הא בלבן.** דהשתא קס״ד דמוקים מדלא בשחור של עין ומדלא בלבן של עין: **וסימניך ברקא.** מייל״ע להו׳ לבן ולא

מאי הרים אמר רב פפא תורא ברא דעינא: דק תבלול: ת״ר דק משוקע הרי זה מום צף אינו מום והתניא איפכא לא קשיא הא בשחור הא בלבן [4] והא אין מומין בלבן אלא הא [5] בדוק לבן הא בדוק שחור דאמר רבה בר בר חנה סח לי [ר׳] יאשיה דמן אושא [6]דק שחור משוקע הרי זה מום צף אינו מום דק לבן משוקע אינו מום צף הרי זה מום וסימניך ברקא: חלזון נחש [7] ועצב: איבעיא להו חלזון הוא נחש או דלמא חלזון או נחש ת״ש דאמר רבה בר בר חנה סח לי [8] רבי יוחנן בן אלעזר זקן אחד היה בשכונתינו ור״ש בן יוסי [9] לקוניא שמו ומימי לא עברתי לפניו פעם אחת עברתי לפניו אמר לי שב בני שב חלזון זה מום קבוע [10] לשחוט עליו וזהו נחש שאמרו חכמים ואע״פ שאמרו [11]אין אדם רואה מומין לעצמו [12]אבל מורה הלכה לתלמידים ותלמידים [13] מורין לו [14]והאמר ר׳ אבא אמר רב הונא [15] כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו איהו נמי מורה ובא הוה מעיקרא: איזהו תבלול לבן הפוסק [16] את הסירא: מתני׳ מני רבי יוסי היא דתניא לבן ונכנם בשחור שחור ונכנם בלבן ה״ז מום דברי ר״מ ר׳ יוסי אומר [17]לבן ונכנם בשחור ה״ז מום שחור ונכנם בלבן אינו מום [18]שאין מומין בלבן אמר רב מ״ט דרבי יוסי דכתיב [1] יצא מחלב עיניהו תרבא דעינא איקרי עינימו סתמא לא איקרי ור״מ מ״ט [19] מה לשון תבלול דבר המבלבל את העינים: **מתני׳** חורור [20] והמים הקבועין איזהו חורור הקבוע כל ששהה שמונים יום [21] ר׳ חנניא בן אנטיגנוס אמר [22]בודקין אותו ג׳ פעמים בתוך יום ואלו הן מים הקבועין אכל לח ויבש של גשמים לח ויבש של שלחים [23] או אכל היבש ואח״כ הלח אינו מום עד שיאכל [24] הלח ואח״כ היבש: **גמ׳** מתני׳ מני רבי יהודה היא דתניא חורור קבוע ארבעים יום ומים [25] הקבועים שמונים יום דברי ר״מ ורבי יהודה אומר חורור [26] שמונים יום ואלו הן מים הקבועים אכל לח ויבש של [27] בית השלחין או שאכל יבש ואח״כ אכל הלח [28] אין מום עד שיאכל יבש אחר הלח וישנו ג׳ חדשים והא [29] תרוייהו תננהי אכל לח ויבש של גשמים לח ויבש של בית השלחין חסורי מיחסרא והכי קתני אכל לח ויבש של גשמים ה״ז מום בית השלחין אינו מום ודגשמים נמי אכל יבש ואח״כ אכל לח אינו מום עד שיאכל יבש אחר הלח וישנו ג׳ חדשים איני [30] [31] והתניא והא רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אדר וניסן לח אלול ותשרי יבש יאמא אדר וחצי ניסן לח אלול וחצי תשרי יבש: איבעיא להו לח בזמן לח ויבש בזמן היבש או דלמא לח ויבש בזמן הלח תא שמע דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אדר וניסן לח אלול ותשרי יבש דלמא פירי דאלול ותשרי מאכילנא ליה באדר וניסן וכמה מאכילין אותו אמר רבי יוחנן משום רבי פנחס בן ערובא [32]כגרוגרת אמר [33] רבא בעי במערבא כגרוגרות [34] בסעודה ראשונה או ותשרי מאכילין ליה באדר וניסן: וכמה מאכילין אותו. מן הלח ומן היבש אפי׳ בגרוגרת מכל אחד דיי לבדיקה:

ד) נרשה שי״ל והיינו דק לבן לף כלומר כולו ברקע כמו לברוקתי בשבת ע״מ. ה) פולי לע״ל שהיה בעינו דק והיה מרפאתו כחלזון ומאי מומין זה וכו׳.

יח א מיי׳ פ״ז מהלכות איסורי מזבח הל׳ ה:
יט ב מיי׳ פי״ח מהל׳ סנהדרין הל׳ ז טוש״ע
ח״מ סי׳ יח סעיף ה:
כ ג טוש״ע י״ד סי׳ רמב סעיף ט׳ בהגה:
כא ד ה מיי׳ פ״ז מהל׳ איסורי מזבח הל׳ ה:
כב ו מיי׳ פ״ב מהלכות מיטורי מזבח הל׳ יב:
כג ז מיי׳ שם הלכה יג:
כד ח מיי׳ שם הל׳ יד:

תורה אור השלם

1. יָצָא מֵחֶלֶב עֵינֵמוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב:
תהלים עג ז

שיטה מקובצת

א) הא בדק לבן הא בדק: ג) רבי יונתן בן יוסי בן לקוניא: ד) קבוע הוא לשחוט: ה) ותלמידים רואים איני והאמר: ו) הונא אמר רב: ז) הפוסק בסירה: ח) מ״ט אמר רבא מה: ט) שיאכל היבש אחר הלח: י) ומים קבועים: יא) חורור קבוע שמונים כר׳ מים קבועים: יב) של בית הבעל לח ויבש של בית השלחין: יג) הלח אינו מום עד: יד) והא אנן תרוייהו: טו) איני והא אמר רב אידי: טז) אמר עולא תנ׳ רבא נמחק: יז) עין היינו בבת עין: יח) לך בדק דלבן: יט) ברקא כמו השוכר: כ) תיבת הלכה נמחק: כא) ההלכה לידו הס״ד: כב) בודקין אותו ג׳ פעמים: כג) שנמצא שם: כד) מים דרכו שעיניו: כה) רפואה ואע״פ: כו) רפואות לברוקותי: כז) יותר משנפגם ואמאי הרי נמי יכול ליטלו: כח) דפסח בריש אלו דברים: כט) להעמידה בגוף לילית: ל) דמזכירין בעירובין תי׳ דאמרינן נמחק: לא) נראה שרב יהודה: לב) שבתוכו. ס״א שתחתיו:

רבינו גרשום

תורא ברא דעינא. שורה שתחת מן העין שמכסה העין וזהו בת עין: אלא הא ברק שחור הא ברק לבן דאמר רבה בר בר חנה כו׳. מתרץ הא דת״ר ודתניא איפכא: וסימניך ברקא. כלומר באותו דק לבן שקורין ברקא הוי מום והיינו דק לבן ג): בולט. צף. ברק כמו לברוקתי: חלזון קורין בלעז לימק: עינב. שיש בעינו כענבה שמומר עינו כנחש: חלזון זה. היה לו בכור. ב) שהיה בעינו חלזון והיה מראהו ואמר חלזון זה מום קבוע הוא: ואע״פ שאמרו אין אדם רואה מום לעצמו. שהבכור שלו היה אבל מורה הוא לתלמידים כו׳. ובשביל כך קראהו להורות לו כדי שיתירנו לך וזה לאחר שאירע לו מעשה בבכורו הורה שמום קבוע הוא: האי נמי מורה ובא מעיקרא הוה פעם אחרת קודם שאירע לו מעשה הורה שמום קבוע הוא. (האי נמי מורה) ור׳ מאיר דבר המבלבל את העין לא שנא שחור לבן בשחור ולא שנא לבן בלבן: תרבא דעינא. היינו הלבן שבעין: חורור. אם יש בשחור לבן ואית דאמרי שעיניו דולפין תדיר הרי זה מום: כל ששהה פ׳ יום. ולא נתמעט ממה ששהיה: ואלו הן המים הקבועין. בודקין אותו אם אכל עשב של שדה בית השלחין שמשקין אותה. או שאכל יבש של שדה של גשמים ואח״כ אכל הלח ועדיין לא נתרפא אפי׳ כן אינו מום

הגהות הב״ח

(א) במשנה של שלמים אכל היבש ואח״כ אכל הלח אינו מום עד שיאכל (הלח ואח״כ היבש) תפ״מ וע״ב פ״ק היבש אחר הלח: (ב) נמ׳ ואלו הן מים הקבועין אכל לח ויבש של גשמים אבל לח ויבש של בית הבעל ולא לח ויבש של בית השלחין וכו׳ אין זה מום: (ג) שם אינו והא אמר רב אידי כר תלין: (ד) רש״י ד״ה חורור וכו׳ שיש כמין טיפין לצמוח בעין תרגום לבן חיור ס״ק: (ה) ד״ה ויבש יבש וכו׳ שיעכבו עליו כל ימי:

גליון הש״ס

גמ׳ והא אין מומין בלבן. ע׳ לקמן מ ע״ב תד״ה והא:

לעזי רש״י

מייל״א. כתם בעין.
פיצ״א [פיי״ן]. מספוא.

מוסף רש״י

אם קודם מעשה. שנאמר טוהלה לידו, אמרה. ושלמה נתמלידו בנים ממלכים כשם לכו (ביבמות עז. וכערי״ז שם צח. וקדושין עג). **שומעין לו.** בשעת טוהלה (ביבמות עז.) נאמן לומר בשעת מעשה (קדושין שם), **ואם לאו אין שומעין לו.** אינו נאמן להעיד בשם רבו, שמא ממחמת מעשה הבא לידו הוא אמר כן (שם וכערי״ז ביבמות עז. וצח.). **טוהלו.** הדבר מיודע הוא (ביבמות צח.). **חורורין.** הן טיפות דקות של לובן שבעלות בעין (שבת עח.). **ג׳ פעמים בתוך שמונים יום.** בלשם פ׳ (ביבמות פ׳).

רבינו גרשום (המשך)

עד שיאכל היבש של גשמים אחר הלח. שהלח של שדה גשמים. אכל קודם היבש אם בכך לא נתרפא הוי מום קבוע. וישנו ג׳ חדשים. כלומר בג׳ חדשים יאכלהו בכל חדש לח ואח״כ יבש: והיכי מצי מוקים מתני׳ כר׳ יהודה והאנן תרוייהו תנינהו. אבל לח ויבש של גשמים לח ויבש של שלחין כו׳: חסורי מחסרא מתניתא והכי קתני: והכי תרצה אכל לח ויבש של גשמים הרי זה מום כר׳. ואתיא כמתניתין: ואיכא דאמרי ויש לו ג׳ חדשים. כלומר דישנה לבדיקה זו ג׳ חדשים: איני דג׳ חדשים ותו לא. אימא אדר וחצי ניסן לח אלול וחצי אדר יבש דהיינו ג׳ חדשים ותו לא וקמ״ל אע״ג דאין רצופין: אלול ותשרי יבש. דבההוא זמן הוי יבש תבן וחציר: מיהא ליכא למישמע דדלמא ההיא דקאמר אלול ותשרי יבש כלומר דפירות יבשיין דאלול

או דלמא בכל סעודה וסעודה אם תימצי לומר [א]בסעודה ראשונה קודם אכילה או לאחר אכילה קודם אכילה ודאי מעלי ליה כסמא לאחר אכילה מאי קודם שתיה או [ב]לאחר שתיה (ג) [ג] וקודם שתיה ודאי מעלי ליה כשערי לאחר שתיה מאי קשור או מותר [ד]מותר ודאי מעלי ליה קשור מאי לבדו או עם חבירו [ה]עם חבירו ודאי מעלי ליה לבדו מאי בעיר [ו] ובשדה [ז]בשדה ודאי מעלי ליה בעיר מאי בעי רב אשי אם תימצי לומר בשדה גינה הסמוכה לעיר מאי [ח]תיקו: ר"ח בן אנטיגנוס אומר [וכו']: אמר רב נחמן בר יצחק [ט]ובלבד שיהו משולשים בעי מיניה פנחס אחוה דמר שמואל משמואל [י]אכל ולא איתמי למפרע הוי מומא או מיכן ולהבא הוי מומא למאי נ"מ למימעל בפדיונו אי אמרת למפרע הוי מומא מעיל ואי מיכן ולהבא הוי מומא לא מעיל מאי קרי שמואל עליה [יא] פסחים בזזו [יב] (בוז) **מתני'** [יג]חוטמו שניקב ושנפגם ושנסדק [יד] שפמו שניקבה שנפגמה שנסדקה: **גמ'** ת"ר ניקבו חוטמין זה לתוך זה מבחוץ הרי זה מום מבפנים אינו מום: שפתו שניקבה ושנפגמה ושנסדקה: **מתני'** [טו] אמר רב פפא תורא ברא דשיפתיה: [טז] חוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו [יז] הפנימים שנעקרו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין בודקין מן [יח] התיומת ולפנים ואף לא את התיומת: **גמ'** ת"ר [יט]התיומת איזהו תיומת מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים רבי יהושע בן [כ] קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות בלבד רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר מאי קאמר ותו רבי יהושע בן קפוצאי היינו תנא קמא חסורי מיחסרא והכי קתני איזהו הפנימית מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים בד"א שנפגמו ושנגממו אבל נעקרו שוחטין ר' יהושע בן קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות אבל פנימיות שנעקרו משחטי [כא] עלייהו לא שחטינן אבל אפסולי מיפסל ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר ואפי' אפסולי לא אפסיל בעי רב אחדבוי בר אמי יש מחוסר אבר מבפנים או אין מחוסר אבר מבפנים למאי אי לבכור [ב] פסח או עור כתיב אי לקדשים [ג] עורת או שבור כתיב לאישחוטי ולאיפרוקי לא איבעיא [כב] לן כי מיבעיא לן לאיפסולי מאי [ד]תמים יהיה לרצון אמר רחמנא תמים אין חסרון לא [כג] או דלמא [ה] תמים יהיה לרבות כל מום לא יהיה בו מה מום מאבראי אף חסרון מאבראי ת"ש [ו]ואת שתי הכליות [ז]ולא בעל כוליא אחת ולא בעל שלש כוליות ותניא אידך יסירנה לרבות בעל כוליא אחת סברוה דכ"ע אין בריה באחת (ג) [כד] דהא מיחסר חסר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון ומר סבר [ט] חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אמר רב חייא בר יוסף דכ"ע יש בריה באחת [י]וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן כשנבראה בשתים וחסרו כאן כשנבראה באחת מעיקרא והא דומיא דשלש קתני מה שלש מעיקרא אף אחת מעיקרא אלא הכא ביש בריה [כה] מעיקרא קמיפלגי מר סבר יש בריה באחת ומר סבר אין בריה באחת ור' יוחנן אמר דכולי עלמא אין בריה באחת וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן שחסרה קודם שחיטה כאן שחסרה לאחר שחיטה ולאחר שחיטה קודם קבלה מי שרי והא"ר

משמע כוליא אחת יסירנה ויקטירנה: **אין בריה נחתם.** אין [יא] בריה נברית בכוליא אחת והא אמין אחת מיחסר חסר: **הא.** דפסילי כשנברית בשתים וחסרו [יב] דמקומו מיכר והא בריית' דמכשרת כגון דנברת בחת דליכא חסרון: **מר דפסיל סבר אין בריה נחתם.** והאי ודאי חסר. ואיתפקא ליה למורי אמאי לא מקשי ליה נמי דומיא דשלש קתני ולדידי לא קשיא מידי דכי קס"ד דכולי עלמא [יג] בריה נחתם הוה מקשינן הואיל ויש בריה נהדי שלש ודאי נברית בחת נמי פסול וטעמא לא הוה ידעינן אמאי פסול אלא מוס בגלוי הוא וחסרון לא הוי נפיש ומשום הכי מליבית לאין בריה בחת והא מיחסר חסר ובעל כורחיה לאו דומיא דשלש היא דהא אין בריה בחת וכי תימא נוקים מליבית דיש בריה בחת אם כן אמאי פסול: **חסרה קודם שחיטה.** הלורס

נבראת באחת והיכי אמרת דהא דתני ולא בעל כוליא כגון שנבראת בשתים וחסרה: חסרה קודם שחיטה אסירה לאחר שחיטה שריא: למפרע הוי מומא משעה שהתחיל לו: למימעל בפדיונו. אם פדהו בתוך הזמן קודם השלמת ג' חדשים: אי אמרת למפרע הוי מומא.

ע) ל"ל כזבדה, ב) [בז], ג) [שפתו כ"ה כמצמה] שבמציעות וכרמב"ם], ד) [נעיל"ג. ל.],ה) ל"ל'תמים יהיה לרצון כל מום כו' ל"ק, ו) [מולין מז: מה:], ז) כ"ל ומניל, ח) תיומת ל"ק, ט) [דפסילי כמנהרת ומקרים יעב"ן],

תורה אור השלם

1. נִטְשׁוּ חֲבָלַיִךְ בַּל יְחַזְּקוּ כֵּן תָּרִנֵּם בַּל פָּרְשׂוּ נֵס אַז חָלַק עַד שָׁלָל מְרֻבָּה פִּסְחִים בָּזְזוּ בַּזּז:
ישעיהו לג כג

2. וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כָּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַייָ אֱלֹהֶיךָ: דברים טו כא

3. עֻוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יַבֶּלֶת אוֹ גָּרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַייָ וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַייָ: ויקרא כב כב

4. וְאִישׁ כִּי יַקְרִיב זֶבַח שְׁלָמִים לַייָ לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: ויקרא כב כא

5. וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֵת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכְּסָלִים וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד עַל הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה: ויקרא ג ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' או לאחר שתיה קודם ל"ל ותו ו' נמחק: (ב) שם במשנה מן נוקדין מן המתאימות ולפניט ולפ לא מת המתאימות: (ג) גמ' והא מימחל מסר: (ד) רש"י ד"ה מבחוץ שהנקב נראה מבחוץ שניקבו:

לעזי רש"י

מיינשלי"ש [מישלי"ש]. שיניים טוחנות.

מוסף רש"י

חוטין. ככי דשיני שקורין ינציב"ס, החיצונות. שומם שלפנים כנגד מוטמו (לעיל לה.) שבאמצע הפה (לעיל לט.). שנפגמו. שמקרו מעט (שם). ושנגממו. שנחתכו

רבינו גרשום

מעלי בסמא. שכן דרך כל סם וכל משקה מועיל יותר קודם אכילה מלאחר אכילה: מעלי ליה כשעורים. שהשעורין יפין לבהמה יותר לאכול קודם שתיה מלאחר שתיה: לאחר שתיה מאי. מי מעלי ליה האי לח ויבש מידי לאחר שתיה אי לא: קשור או מותר. כלומר כשמאכילו לח ויבש צריך שיתירנו הבכור לפי שיותר הוא אוכל בשמחה כשהוא מותר: גינה הסמוכה לעיר. ומאכילו שם מי מהנה לו אויר הגינה כאויר השדה: ובלבד שיהו משולשין. כלומר לסוף כ"ז וכ"ד וכ"ו: אכל. לח ויבש בג' חדשים ולא איתסי

שיטה מקובצת

(א) שתיה קודם שתיה: (ב) והפנימית שנעקרו: (ג) ת"ר איזהו התיומת: (ד) בן קפוסאי וכצ"ל לקמן: (ה) מישחט לא שחטינן עלייהו אבל: (ו) לי כי מבעיא לי: (ז) לא אפי' מבפנים או: (ח) באחת והא מיחסר: (ט) בריה באחת תיבת מעיקרא נמחק: (י) בהמה טהורה לאכול: (יא) לעיר אי הויא: (יב) בדיקתן שלש: (יג) אין בהמה נבראת תר' בריה נמחק: (יד) דאזיזן לה דמקומו: (טו) ההיא א"כ שהיה: (טז) כן כלל ס"א כאן: (יז) שנה אחת בכשרותו: (יח) חיישינן ופריך מהא דר' חנינא בן אנטיגנוס ומשני לחד אבר חיישי לכוליה גופא לא חיישינן: (יט) דמכות והרוצה לאפוקי נפשיה יתפור בגידין בראשה ובאמצעה ובסוף רביע העליון ובסוף רביע התחתון:

רבינו גרשום (המשך)

הוי פדוי והנהנה מן הפדיון מעל: ואי אמרת מיכן ולהבא הוי מומא ולא קודם לא תפיס פדיון דאכתי הוי כתם והנהנה מן הפדיון לא מעל: קרי (עליה) שמואל עליה. דרב פינחס: פסחים בזזו בו. כלומר אע"ג דלא הייתה חכמתו שקולה כלום כנגד חכמת שמואל שאלו דבר שלא ידע להשיבו: (כ) אין בודקין מן המתאימות ולפנים. היינו שיניים הגדולים שעומדין לסוף הלחיים ששם אינו נראה המום אפי' נעקרו לא ע"י אכילה ולא ע"י פעייה ולהכי קרי להו מתאימות שיש לכל אחד ב' עיקרין. אף לא מן המתאימות עצמן שנעקרו לא הוי מום מבחוץ: בסוף החוטם הרי זה מום ששם נראה מבפנים בעומק החוטם אינו מום שאינו נראה: תורא ברא דשיפתיה. עור החיצון: מאי קאמר. ר' חנניה אין משגיחין כו': אפסולי מיפסל. להקרבה: יש מחוסר אבר מבפנים למיהוי מום כגון אם הוא חסר כוליא או טחול ע"י כריתה או ע"י סם: פסח או עור כתיב דבר שבגלוי ולא שבסתר. וכן נמי עורת או שבור בגלוי. לאישחוטי או לאיפרוקי לא מיבעיא לן דלא עבדינן אלא על מום שבגלוי: מה מומא מאבראי. כדכתיב עורת או שבור היינו מום והוי מאבראי: ולא בעל כוליא אחת כגון שנבראת בשתים וחסרה אחת: מה שלש מעיקרא שכך נבראת אף אחת מעיקרא שכך

כה א ב ג ד ה ו מיי' פ"ג מהלכות מיאוסי מזבח הלכה יד:
כו ז מיי' שם הל' [יב] ובן ט:
כז ח מיי' שם הלכה טז והדבר פשוט:
כח ט מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל' ו:
כט י מיי' פ"ג מהלכות מיאוסי מזבח הלכה ג סמג עשין רי"ו (טור יו"ד סי' שט):
ל כ ל מיי' שם הלכה יא: